

Kap. MILAN KOSOVIC
Beograd

Nazivi brodova u raznim epohama pomorstva

Istorija pomorstva, odnosno brodarstva bilježi razna imena tipova brodova koji su se gradili i bili u upotrebi kod raznih naroda, bilo u trgovačke ili ratne svrhe.

Najpoznatiji su nam ostali nazivi onih tipova brodova koji su bili u upotrebi kod naroda Sredozemnog mora gdje je pomorska trgovina bila za duže vrijeme i najrazvijenija i potreba za brodovima najveća.

Ovdje iznosim nekoliko imena kojima su stari pisci u raznim epohama pomorske istorije nazivali takve brodove i to:

I

- »AKTUARIA« — mali rimski brodovi sa jednim redom vesala ili dugi i zdepasti ratni brodovi.
- »BARIDE« — naziv kojeg bilo egipatskog broda ili svakog koji nije bio grčki ili rimski, odnosno naziv brodova sa većom nosivosti.
- »KAMARA« — mali laki brod sa plosnatim dnom simetričnog oblika i nosivosti 25—30 ljudi.
- »CELOCE« — brzi brod u upotrebi u svim mornaricama u prvih pet vijekova pr. naše ere, a služili su za prenos vijesti i naredaba.
- »ČERKURIO« — brod koji je služio u trgovačke i ratne svrhe i bio u upotrebi od petog do polovine prvog vijeka pr. n. ere.
- »CIBEA« — veliki sicilijanski trgovački brod ili moderna tartana iz prvog vijeka pr. n. ere.
- »CIMBA« — originalni fenički naziv upotrebljavan od Latina za svaki tip broda.
- »KADIKARIA« — naziv broda na rijeci Tibru i drugim rijekama.
- »KORBITA« — veliki trgovački brod u drugom i prvom vijeku pr. n. ere.
- »FAZELO« — naziv putničkog broda u prvom vijeku pr. n. ere i u prvom vijeku n. ere.
- »GAULO« — veliki fenički trgovački brod na Sredozemnom moru i Atlantskom oceanu u vrijeme od šestog do trećeg vijeka pr. n. ere.
- »IPIKA« — fenički brod koji je imao pramac sličan konjskoj glavi i bio je u upotrebi u Kadisu za putovanje u zapadnu Afriku.
- »LEMO« — mali ilirski gusarski brod u trećem vijeku pr. n. ere.
- »LIBURNA« — rimski ratni brodovi u upotrebi poslije drugog punskog rata.

- »LINTRES« — brod u upotrebi na rijekama.
- »LUSORIJA« — rimski ratni riječni brod za odbranu rimskih granica na Dunavu, Mezi, Rajni, Nilu i Eufratu.
- »MIOPARONE« — mali gusarski i ratni brod na Sredozemnom moru.
- »MONOSILO« — kanot od jednog trupa koji su Rimljani upotrebljavali za pontonske mostove.
- »ORIIJA« — mali obalni i riječni brod koji je služio za ribolov.
- »PANTEKONTORO« — brod sa pedeset vesala.
- »PISTRICE« — najmanji brod grčke flote iz drugog vijeka pr. n. ere.
- »POLIREME« — brodovi sa više redova vesala.
- »BIREME« — brodovi sa dva reda vesala.
- »TRIREME« — brodovi sa tri reda vesala.
- »KVADRIREME« ili »TETRERE« — brodovi sa četiri reda vesala.
- »ČINKVEREME« — brodovi sa pet redova vesala.
- »PONTONE« — trgovački brod Galije u Sredozemnom moru u prvom vijeku pr. n. ere.
- »RATA« — brod »Catera«.
- »SPEKULATORIJA« — izvidnički mletački brod.
- »TALAMEGO« — brod sagrađen od Tolomea na rijeci Nilu. Neka vrsta stambene lade.
- »VETORIJA« — putnički brod.

II

- Nazivi brodova srednjeg vijeka dugi su i izmiješani, jer je svaki narod imao svoje nazive. Kod nas su se većinom udomaćili italijanski nazivi kao što slijedi:
- »BARBOTA« — brod zdepastog oblika upotrebljavan često za vrijeme križarskih ratova.
 - »BARKOLO« — mali široki trgovački brod, upotrebljavan često i u ratu.
 - »BERTONE« — veliki brod na jedra u upotrebi kod Engleza i Bretonaca.
 - »BRIGANTINO« — mali brod na vesla od XII—XVI vijeka sa trouglastim jedrom u sredini.
 - »BUČINTORO« — brod bez jarbola, pozlaćen. Služio je Duždu mletačkome za svečanost vjenčanja sa morem.
 - »BUĆIO« — brod na vesla.
 - »KARAVELA« — brod na jedra sa jednim jarbolom i dva četverouglasta jedra i sa dva do tri jarbola sa latinskim jedrima.

- »KARAKA« — veliki brod zdepastog oblika sličan »Navi«.
- »KELANDIJA« — vrsta »Dromona« sa jednim redom vesala ili male »Galere« sa plosnatim dnom.
- »KOKA« — brod zdepastog oblika i visokih bokova sa više mostova, tri jarbola i četverouglastim jedrima.
- »DESTRIJERA« — brod za prenos konja.
- »DROMONE« — bizantinska dvoveslica.
- »FELUKA« — mali obalni brod.
- »GALIJA« — ratni brod na vesla. Ona je zamijenila grčku trieru i rimsku triremu.
- »GALEACA« — velika »Galija«
- »FREGATA« — od XII — XVI vijeka bila je mali obalni brod bez palube. Kasnije ona je bila veći brod od velike važnosti.
- »FUSTA« — mala »Galija« sa dvadeset vesala i jednim jedrom.
- »GATO« brod na rijekama i jezerima.
- »GERMA« — brod na jedra istočnih naroda.
- »GRIPO« — bolnički brod.
- »LINTO« — mali brod sa dva latinska jedra od 30-60 tona.
- »LONTRA« — turska fusta za gusarsku stražu.
- »MAONA« — turski brod na vesla u trećem vijeku n. ere, a u petom vijeku veliki ratni brod na jedra u turskoj mornarici.
- »MARANO« — mali brod na vesla sa plosnatim dnom i upotrebi na rijekama.
- »MEZAGALERA« — vrsta »Galere«, brzi brod dug trideset metara, rimski tip. S njima se služio Bonaparte na rijeci Nilu.
- »PALANDRA« — vrsta »Kelandije« ili »Fuste«.
- »PETAKIO« — mali brod sa četverouglastim jedrima za izvidničke svrhe.
- »PONTONE«-»BANCONE« — brod velike nosivosti.
- »PINKO« — brod sa tri jarbola velike nosivosti.

- »SAETIJA« — manji brod na vesla.
- »TOPO« — ribarski mletački brod.
- »ZOLA« — mali trgovački jadranski brod.

III

- »BOMBARDA« — mali obalni brod za obalnu plovidbu, sa jednim jarbolom u sredini i četverouglastim jedrom i drugim jarbolom na krmi.
- »BRIGANTIN« — brod sa dva jarbola, oba sa četverouglastim jedrima i kosnikom.
- »BRIGANTIN GOLETA« — brod sa dva jarbola i kosnikom, prvi sa četverouglastim jedrima a drugi sa random.
- »BARK« — brod sa tri jarbola i kosnikom. Prva dva sa četverouglastim jedrima, a treći sa random.
- »GOLETA« — brod sa dva jarbola, oba sa random, i kosnikom.
- »KUTER« — »FELUKA« — brodić sa dva jarbola i latinskim jedrima.
- »NAVE« — sa tri pa i do sedam jarbola. Pretežno sa tri jarbola, svi sa četverouglastim jedrima, i kosnikom.
- »TRABAKUL« — brod sa dva jarbola sa različitim jedrima.
- »TARTANA« — brod sa jednim velikim jarbolom a latinskim jedrom i kosnikom sa prečkom i letkom.
- »ŠAMBEK« — brod sa tri jarbola i latinskim jedrima.

U isto vrijeme i van obala Sredozemnog mora, na dalekom sjeveru Evrope, Danci, Norvežani i drugi porijeklom Germani koji se nastaniše na Skandinaviji i primiše zajedničko ime Normani imali su brodove koje su zvali »Drakkas« jer su imali na pramcu glavu Draga. To su bili brodovi samo na jedra sa kojima su zalazili do Engleske i Islanda, a kasnije i u Sredozemno more.